

Politický testament alebo Obzretie sa za končiacou sezónou (rozhovor s Maňom Hubom po štyroch rokoch v top politike)

Mikuláš Huba

Envigogika 11 (1) – Dopisy a názory/ Letters and Opinion

Published/ Publikováno 1. 2. 2016

DOI: [10.14712/18023061.520](https://doi.org/10.14712/18023061.520)

Abstrakt

Název článku verně vystihuje jeho podstatu – jde o bilancování právě ukončené politické kariéry jeho autora, poslance slovenského parlamentu a dvojnásobného předsedy environmentálního výboru. Dozvíme se, jak proběhl loňský rok 2015, a především, co se v něm dělo za parlamentními zdmi. Text je tak vzhledem do způsobu vládnutí (nejen) na Slovensku (a nejen) v uplynulém období – ukazuje, jak rozumné přístupy a řešení vždy podléhají politickému kalkulu. Nejpoctivěji vyznívá osobní krédo Mikuláše Huby, které by se dalo shrnout jako: Pracovat a nebát se, stát si za svým.

Klíčová slova

Slovensko; parlament; volební období; politické klima

Abstract

The title of this article precisely captures its essence – it is a review of the political career of its author, member of the Slovak Parliament and twice-chairman of the environmental committee. We learn about last year's events, and especially what was happening inside the walls of the Parliament. The text is also an insight into governance (not exclusively) in the Slovak Republic (and not only) in the recent period – it shows how reasonable approaches and solutions are always subject to political calculus. The honest-sounding personal credo of Mikuláš Huba can be summarized as: To work and not be afraid, to stand up for yourself.

Key Words

Slovakia; Parliament; election period; the political climate

Čím bol vlaňajšok iný?

Najmä utečeneckou krízou, ktorá doľahla (aj keď len nepriamo) už aj na Slovensko. Nárastom brutality vo svete a stále otvorenejšími prejavmi intolerancie u nás i okolo nás. Historickou skúškou solidarity a súdržnosti v rámci EÚ, ale aj eróziou demokratických princípov fungovania Slovenska a ďalších krajín regiónu V-4. Hanbou, ktorú si Slovensko, zásluhou cynického postoja niektorých svojich predstaviteľov k utečencom, urobilo v Európe a vo svete.

Pápežskou encyklikou, venovanou životnému prostrediu ako priorite priorít.

Ale aj klimatickým summitom v Paríži.

V čom bol vlaňajšok iný pre Teba?

Aj v tom, že okrem problémov, ktorými sa tradične zvyknem zaoberať, som bol nútený reagovať aj na tie, ktoré súvisia s predchádzajúcou otázkou. A celkom osobne: trpel som stále väčšou únavou a znechutením z diania v parlamente i v celej spoločnosti. Nikdy to v top politike – pre ako-tak normálneho človeka – nie je príjemné, ale keď sa *zvolebnieva*, tak to platí dvojnásobne.

Dotklo sa ma, že navždy z tohto sveta odišlo príliš veľa ľudí, ktorí mi boli blízki. Spomeniem aspoň mená ako Maroš Porubjak, Kornel Földváry, Ludvík Vaculík, Ladislav Chudík, Juraj Kušnierik, Ivan Štúr a v čase, keď robíme tento rozhovor, aj páter Anton Srholec, ochranár Ivan Ondrášek a mamin brat, známy heraldik Zdenko Alexy. A dotkli sa ma aj tragické následky zemetrasenia v Nepále, v krajine, ktorú mám rád, či tragédia obetí vojen a teroristických útokov, ako aj tisícok utečencov, ktorí sa utopili v Stredozemnom mori.

Merateľné úspechy?

Na jar vedenie Národnej rady prijalo môj návrh, aby sme poskytli rekreačné zariadenie v Častej-Papierničke na ozdravné pobyty pre deti z tých častí Ukrajiny, ktoré sú postihnuté vojnovým konfliktom.

Za druhý úspech považujem to, že sme napokon neprijali nový stavebný zákon, ktorý sľuboval viac zásadných zhoršení ako zlepšení súčasného stavu v tejto oblasti.

Celý minulý rok som sa aktívne zúčastňoval na diskusiách okolo klimatického summitu COP 21 v Paríži.

A ešte pár vecí: v praxi sa podarilo vyriešiť (neviem či natrvalo, alebo dočasne) niektoré problémy. Vznikla Výzva k ľudskosti, na ktorej som sa tak trochu podieľal. Inicioval som vznik Slovenského ochranárskeho snemu. Vrátil som sa ako autor na stránky mienkotvorných printových médií. Prepadol som „zbesilej“ facebookovej komunikácii s mojimi cca 3000 fb priateľmi a priateľkami.

Merateľné neúspechy?

Takmer všetko ostatné, resp. všetko, kde bola potrebná parlamentná väčšina (na ktorú nemáme, ako je známe, štatisticky), alebo kompromisná dohoda s vládou, na ktorú obom stranám pomyselnej barikády chýbala „politická vôľa“.

A čo tie nemerateľné výsledky?

Myslím si, že väčší či menší význam malo všetko, čo sme robili: od zákonov a *pozmeňovákov*, cez vystúpenia v rozprave, interpelácie až po organizovanie rôznych *bohumilých* podujatí, kde som postupoval v duchu známej pretekárskej metódy: bež stále naplno a v závere pridaj! A tak som ich len v jeseni 2015 organizoval či spoluorganizoval na pôde parlamentu sedem!

Keď som si čítal volebné programy politických strán pred parlamentnými voľbami 2016, našiel som v nich celý rad vecí, ktoré sme (spolu s pár kolegami) otvárali v Národnej rade ako jediní. Možno preto oprávnene predpokladať, že nebyť nás, tak by v tých volebných programoch tie veci neboli.

Ale naozaj nemerateľné sú len tie veci, ktoré len viac či menej oprávnene predpokladáme. A to je napríklad fakt, že už len naša prítomnosť v parlamente a to, že sme niektoré záležitosti dôsledne a nekompromisne odhaľovali a komentovali, zabránila tomu, aby sa nestali ešte väčšie hlúposti a prešľapy. Niekedy zasa naše iniciatívy a vystúpenia výrazne ovplyvnili charakter tej-ktorej diskusie. Dokonca aj zamietnutie vášho návrhu druhou stranou má svoju nezanedbateľnú vypovedaciu hodnotu... A všetko to, čo tam z našej strany odznelo, registrovali aj prítomné médiá, zástupcovia ministerstiev a ďalší hostia. Nakolko to „padlo či nepadlo na úrodnú pôdu“, je už druhá vec.

A za celé štvorročné volebné obdobie, ktoré sa pomaly končí?

Najskôr: čo Ťa nepríjemne prekvapilo?

Išiel som do parlamentu bez akýchkoľvek ilúzií, a tak ma zaskočili vari len excesy typu Štefan Kuffa, bolševické metódy vo vedení parlamentu a v jeho útrpnom podriadení vláde, nedodržiavanie zákonov priamo na pôde zákonodarného zboru, ako aj niektoré pokútne vládno-opozičné politické obchody.

Taktiež som si celý čas nevedel zvyknúť na to, že čierne sa automaticky vydáva za biele a biele za čierne len preto, lebo to pochádza z protiľahlého politického tábora. Myslím si, že to nie je správanie hodné dospelých ľudí, ktorí sú navyše platení za to, že majú viesť a spravovať túto krajinu.

Iritovalo a demotivovalo ma aj to, že desiatky ba stovky zásadných vystúpení na dôležité témy (v mojom prípade to boli napríklad interpelácie) zostali úplne bez povšimnutia. Stávalo sa aj to, že médiá ignorovali naše upozornenia napr. počas prvého čítania k niektorému zákonu, keď ešte bolo možné spoločnými silami vytvoriť tlak na jeho zmenu či stiahnutie z rokovania a ozvali sa nám až niekoľko mesiacov po definitívnom schválení zákona, keď tento už začal prinášať svoje neblahé následky, na ktoré sme včas – ale márne – upozorňovali. Za všetky takéto prípady spomeniem aspoň novelu zákona o ochrane prírody a krajiny, novelu zákona o lesoch či novelu zákona o pozemkových spoločnostiach.

A dosť som sa trápil aj na poste predsedu výboru pre pôdohospodárstvo a životné prostredie. Jednak pôdohospodárstvo nie je veľmi moja parketa, ale aj preto, lebo byť opozičným predsedom výboru, keď máte proti sebe vládu väčšinu, ktorá apriori nesúhlasí takmer s ničím, čo poviete a navrhnete, je dosť zúfalé. Po odchode z klubu OĽaNO som túto pozíciu v zmysle nepísaných politických pravidiel hry musel opustiť a s potešením som ju vymenil za vedenie mne oveľa bližšej odbornej komisie pre ochranu prírody a krajiny pri našom výbore, s ktorou sa mi spolupracovalo podstatne lepšie než s väčšinou členov a členiek samotného výboru.

Z hľadiska kariérneho či prestížneho som vlastne stále viac a viac klesal, ale stále viac mi tento formálny „úpadok“ aj vnútorne vyhovoval. Začal som ako jeden z horúcich kandidátov či nominantov na podpredsedu parlamentu (čo som však rázne odmietol), potom som dva a štvrt roku strávil vo funkcii predsedu dôležitého parlamentného výboru (hlasovalo za mňa 126 prítomných a len 9 bolo proti, čím sa nemôže pochváliť nikto z opozície a priblížilo sa to k mojim rekordným „takmer havlovským“ 143 hlasom v roku 1990), dva razy som sa slušne umiestnil v prieskumoch ako potenciálny kandidát na post prezidenta (5. a 6. miesto), v akejsi ankete som skončil v prvej desiatke najsympatickejších poslancov (použité kritériá však nepoznám) a napokon som dopadol tak, že fungujem už rok a pol ako radový poslanec a predseda jedného z poradných orgánov nášho výboru.

A tak asi najväčší politický úspech som dosiahol hneď v prvom roku, 7. novembra 2012, keď po dvoch týždňoch náročných rokovaní „naprieč politickým spektrom“ Národná rada takmer jednomyselne prijala uznesenie č. 333, v ktorom vzdáva hold autorom a autorkám Bratislavy/nahlas.

Čo Ťa prekvapilo príjemne?

Objavil som tam niekoľko pozitívnych, príjemných a hodnotných ľudí. Či už medzi poslancami a poslankyňami, alebo v legislatívnom a asistentskom tíme i v servisných štruktúrach parlamentu. Keď pre nič iné, tak kvôli týmto obohacujúcim stretnutiam a spolupráci sa tam tie štyri roky vari predsa len oplatilo stráviť. Okrem svojich poslancových kolegov a asistentov si dovoľím spomenúť aspoň pár mien: Táňa Kratochvílová, Milan Vetrák, Simona Račková, Katarína Kubišová, Martina Bagarová a Inka Vanerková. Výborne sa mi spolupracovalo aj s *Parlamentným inštitútom* a s ľuďmi, ktorí mali na starosti parlamentnú kinosálu, knižnicu a iné servisné zložky, a celkom dobre som vychádzal aj s oboma tajomníkmi, ktorí sa počas „mojej éry“ vystriedali pri manažovaní nášho výboru. Nenahraditeľná bola spolupráca s externými expertmi a aktivistami/aktivistkami. Bez nich by som nedokázal ani zďaleka to, čo som dokázal.

Aby som bol ešte konkrétnejší, najmä s kolegom Jankom Mičovským sa nám podarilo zorganizovať a uskutočniť niekoľko desiatok veľmi užitočných a zároveň ľudsky príjemných pracovných i spoločenských podujatí, na ktoré budem vždy rád spomínať. Často išlo o aktivity mimo parlament i Bratislavu: od hriňovských lazov a Utekáča, cez opravu pamätníka Ďurka Langsfelda pri Kremnici, exkurziu a brigádu na Čiernom Balogu, „poslanecké prieskumy“ v Slatinke, na Zaježovej, vo výberkových smolníckych lesoch, v Stupave, Doľanoch, v Mníšku nad Popradom, Banskej Bystrici, Polomke, Hrboltovej, Modre, Svätom Jure, Tatrách, Vojke či Gabčíkove, aktivity na pripomenutie slávneho štrbského rodáka, MUDr. Markušovského, októbrový výstup na Kriváň na počesť Štúra, návšteva zariadenia pre azylantov v Gabčíkove až po týždenný pobyt na Taiwane, kde som bol spoločne s ďalšími príjemnými a zábavnými ľuďmi pod vedením Eriky Jurinovej a Jofa Viskupiča.

Nedá sa nespomenúť cesty po Slovensku, ktoré som absolvoval spolu s Tebou, Rišo, a s Ľubou a na výborné zázemie, ktoré som mal po celý čas v Trenčíne, kde sme spoločne zriadili a vďaka Vám, manželom Medalovcom, aj prevádzkovali poslaneckú kanceláriu.

S nadšením si spomínam aj na také skvelé akcie, akou bolo stretnutie s predstaviteľmi tretieho sektoru v priestoroch starej SNR, alebo Deň Zeme v r. 2013, keď sa nám podarilo dostať na celý deň na Hrad 850 detí z projektu Zelená škola, výstava v Galérii na Západnej terase Hradu, venovaná 90. výročiu vzniku časopisu Krásy Slovenska alebo iná, venovaná klimatickým zmenám, niekoľko tlačových besied, uskutočnených spoločne s aktivistami z dotknutých lokalít, komorné ekofilmy v kinosále parlamentu, demon-

štrácia pred hradnou bránou a následná tlačová konferencia na tému VN Slatinka, *Zelený salón* na nádvorí Pisztoriho paláca, na ktorom som sa popredných politológov a politických komentátorov pýtal, čo mám robiť inak a lepšie, diskusia s eurokomisárom a europoslancami o petícii európskych občanov a občianok *Water 4 You*: mimochodom prvá svojho druhu v EÚ – pár dní po prijatí petície v Európskom parlamente (EP) a Európskej komisii, zorganizovanie diskusie s francúzskou ambasádorkou pre klimatický summit v Paríži na pôde nášho parlamentu, záštita a otváranie mnohých zmysluplných podujatí, či výstava obrazov Fera Guldana *Exody* pred Národnou radou, spojená s tvorivou dielňou hendikepovaných detí pod záštitou *Lepšieho sveta*. Alebo akcie, ako boli tradičné *Dni vidieka*, *Deň lesa a krajiny*, *Na bicykli do práce*, alebo podujatia s názvom *Spájame statočných*, iniciátorom, organizátorom a dušou ktorých bol kolega Mičovský.

A napokon, prínosom pre mňa (a dúfam, že nielen pre mňa) bolo aj niekoľko zahraničných ciest, ktoré som – najmä ešte ako predseda výboru – absolvoval: Dánsko, Cyprus, Írsko, Litva, Kosovo, Rakúsko, Maďarsko, Česko či už spomínaný Taiwan. Popri tom som stihol navštíviť nádherné kanadské národné parky, Francúzsko, precestovať Maroko, Holandsko, Nemecko, Taliansko, Estónsko, Lotyšsko a Peru, ale to nemalo s parlamentom takmer nič spoločné.

Avšak zaujímavé boli aj prijatia zahraničných hostí: napr. partnerských parlamentných výborov z Fínska, Maďarska a Česka, alebo skupiny holandských študentov, prezidenta združenia európskych univerzít na podporu Európskeho dohovoru o krajine, zástupkyne Svetového fóra o vode, niekoľkých súčasných i bývalých ministrov životného prostredia a predsedov príslušných parlamentných výborov, ambasádorky pre klimatický summit v Paríži, bývalého francúzskeho ministra životného prostredia a ďalších.

Užitočnú spoluprácu som nadviazal aj s viacerými ambasádami a medzinárodnými štruktúrami, za všetky spomeniem aspoň francúzsku, nórsku a taiwanskú, či Zastúpenie EP na Slovensku.

Ľudsky i profesionálne ma nemálo obohatila aj spolupráca s mojím dvojčlenným „tímom“: s asistentkou Ľubkou Trubíniovou a s Tebou.

Za jeden z najväčších úspechov považujem nepretržité prevádzkovanie webstránky i facebookovej skupiny obyčajníochranari, za čo patrí vďaka najmä Tebe, Rišo. Tu som sa snažil aj každomesačne „skladať účty“ svojim voličom v podobe akejsi „výmesačnej“ správy o tom, čo som pozoruhodného robil okrem plnenia si bezprostredných povinností poslanca.

Ako hodnotíš svoje štvorročné pôsobenie v tomto volebnom období?

Nerád by som hodnotil sám seba. Asi by to mali urobiť iní.

Ale aspoň pár slov k merateľným i nemerateľným výsledkom!

Ak by mi pred tri a pol rokom, keď sa to celé rozbíhalo, niekto povedal, že od mája 2012 do decembra 2015 stihnem viac ako 500 parlamentných vystúpení, že budem podpísaný pod takmer stovkou legislatívnych iniciatív (návrhy zákonov, pozmeňujúce a doplňujúce návrhy), že adresujem členom vlády bežne 130 interpelácií (spolu bežne tisíc konkrétnych otázok), že podám množstvo návrhov na doplnenie programu parlamentných schôdzí, že budem spoluiniciátorom zvolania niekoľkých mimoriadnych schôdzí a odvolávaní predsedu a členov vlády, že budem organizátorom či spoluorganizátorom viac ako piatich desiatok rôznych odborných, vzdelávacích a osvetových podujatí, že poskytnem desiatky rozhovorov pre médiá a aktívne sa zúčastním početných tlačových besied

a brífingov, budem gestorovať a úvodným vystúpením otvárať celý rad konferencií a diskusných fór, že budem viesť jednu z najaktívnejších poradných komisií v celom parlamente a na náš spoločný web že sa nám podarí umiestniť viac ako 1200 príspevkov, takmer určite by som mu neveril a navrhol by som mu, nech tie počty radšej vydělí desiatimi. To by bolo také ako-tak predstaviteľné (podotýkam, že väčšina mojich parlamentných kolegýň a kolegov by sa nemohla pochváliť ani desatinovými výsledkami, v niektorých prípadoch snáď ani stotinovými!!!).

O viacerým mojich „srdcových témach“, ako sú napríklad ochrana prírody a krajiny, chránené územia, pralesy, tzv. mimoprodukčné funkcie lesov, pamiatková starostlivosť, ochrana prírody ako verejný záujem, ochrana riek, environmentálna výchova a vzdelávanie, ombudsman/ka pre prírodu, (trvalo) udržateľný spôsob existencie, zelená ekonomika, infraštruktúra či verejné obstarávanie, udržateľná mobilita, energetické úspory, potieranie zapáchajúcich látok, staré environmentálne záťaž, GMO, dodržiavanie ne-delného pokoja, udržateľné pracovné príležitosti, environmentálne, rozvojové a ľudskoprávne mimovládky, podpora tretieho sektora, rozvojová pomoc, charita a mnohé ďalšie, by sa bez môjho aktívneho príspevia hovorilo v parlamente oveľa menej, alebo vôbec. Výsledkom bolo aj to, že o krajine, jej zraniteľnosti a potrebe ochrany jej vzhľadu sa v tomto volebnom období na parlamentnej pôde hovorilo viac, ako za celú novodobú históriu slovenského parlamentarizmu dohromady. Jedným z konkrétnych výsledkov hodných zmienky je napríklad deväťhodinová rozprava v rámci prvého a druhého čítania o vládnom návrhu novely zákona o ochrane prírody a krajiny.

A ešte jeden pozitívny dôsledok mojich/našich parlamentných iniciatív som zaregistroval v týchto dňoch, keď som si čítal environmentálne časti volebných programov strán, kandidujúcich v blížiacich sa voľbách. Minimálne polovica tém, ktoré sa v nich objavujú, sa tam dostala vďaka tomu, že sme na niektoré problémy v Národnej rade opakovane poukázali: až natoľko, že si to museli všimnúť aj naši „hluchí a slepí“ kolegovia.

Na druhej strane som očakával, že budeme viac riešiť problémy „na mieste činu“. Na základe mojich skúseností z prvého parlamentného pôsobenia by som bol predpokladal, že budeme oveľa častejšie chodiť na poslanecké prieskumy. Akosi som prehliadol, že časy i rokovací poriadok sa medzičasom zmenili a právoplatný je len ten prieskum, ktorý odsúhlasí väčšina členov výboru. A väčšinu má v tomto volebnom období v každom výbore vládna strana Smer, a tá o kontrolu svojich nominantov a obchodných partnerov záujem nemá (lebo najskôr stranické či lobistické a až potom celospoločenské záujmy, však áno!).

Napriek tomu nie som so svojím terajším pôsobením v NR SR v žiadnom prípade jednoznačne spokojný. To, že neprešli takmer žiadne naše opozičné návrhy, je jedna vec. Ale to je čosi ako vis major. Skôr som si od seba viac sľuboval pri celkovom ovplyvňovaní politického myslenia i verejnej mienky „do zelena“. Veľmi sme si pritom nerozumeli ani s médiami – najmä elektronickými, ktoré tieto témy zväčša buď prehliadali, alebo ich zaujímali iba z rýdzo straníckopolitického či bulvárneho hľadiska, čo nie je moja parketa. To, že len v centrálne monitorovaných médiách som mal za tri a pol roka viac ako 1000 ohlasov, nie je zanedbateľné, ale že som pre bežnú verejnosť nebol mediálne príliš výrazný a „viditeľný“, to je tiež fakt a patrí to do kategórie mojich deficitov a sklamaní zo samého seba. A stretol som sa aj s výhradou, že akademizmus a slušnosť vo vystupovaní u mňa príliš prevládajú nad emocionalitou, sugestívnosťou a expresívnosťou. Je pravda, že keď som tento „blok“ v sebe prekonal, zväčša som zožal „potlesk na otvorenej scéne“. Aj keď v tlačenej prepise práve takéto moje vystúpenia nepôsobia práve dokonale, ale neraz skôr neučesane až kostrbato.

Nechceš sa predsa len pokúsiť aj o čosi ako kvalitatívne (seba)hodnotenie?

Už keď som tam išiel, a po voľbách v marci 2012 ešte viac, mi bolo jasné, že žiadnu „dieru do sveta“ zrejme neurobím. Ale zároveň mi bolo jasné, že nechcem byť to, čomu sa hovorí štandardný slovenský politik, teda človek, ktorý sa správa viac-menej tak, ako mu to prikáže rodná strana a sponzori, je prospechár, egoista, egocentrik a karierista. V rámci možností sa snaží maximálne využiť (a zneužiť) čas strávený vo funkcii či v politike v prospech svoj a svojho „klanu“, prípadne sa maximálne ulievať a venovať sa hlavne mimoparlamentnej práci a *kšeftom*. Nič z toho ma nelákalo. Méty som si staval sám a bol som sám sebe náročným šéfom. Zároveň som sa snažil urobiť čo najviac pre ľudí a prostredie, v ktorom žijú (možno to znie až pateticky, ale tak som to vnímal). Snažil som sa nikoho apriori neodmietnuť a nezavrieť mu dvere pred nosom. A ešte jednu neskromnú ambíciu som mal: pokúsiť sa vytvoriť model nezávisle, kompetentne, transparentne, aktívne a zmysluplne fungujúceho verejného činiteľa. Zblízka som zažil také vzory environmentálnych politikov, akými boli Josef Vavroušek, Bedřich Moldan, Ivan Dejmal, Ladislav Miko a Pavel Šremer, takže som z vlastnej skúsenosti aspoň približne vedel, ako by to mohlo a malo vyzerieť.

Bol to celé z mojej strany tak trochu experiment so sebou samým, ktorý mi zobral veľa síl, ale ako hovorím vyššie, nebol to stratený čas a ruky i svedomie mi zostali čisté. Len mi tá moja rola a tie moje snahy a apely neraz pripomínali „hlas volajúceho na púšti“.

Ešte na začiatku môjho prvého volebného obdobia, teda v r. 1990, nás učili, že parlament plní okrem zákonodarnej aj kontrolnú a iniciálnu či koncepčnú funkciu. Kým tú prvú som plnil „len“ vysoko nadštandardne, v tých ďalších som patril jednoznačne k lídrom. Kto o tom pochybuje, môže sa presvedčiť na stránkach www.nrsr.sk a www.obycajnichranari.sk (pozn.: dnes www.ochranari.sk/archiv). A ešte v troch veciach som sa priam programovo snažil odlíšiť od zabehanej predstavy o slovenskom politikovi: chcel som byť nezávislý, robiť veci naozaj, a nie len na efekt a namiesto kradnutia značnú časť svojich príjmov rozdať.

Aj keď poslancovanie bola Tvoja top priorita, stíhal si, pokiaľ viem, aj mnoho iných vecí.

Máš pravdu. Keď som sa stal poslancom, vzdal som sa takmer všetkých profesionálnych aktivít na akadémii, na univerzitách i v treťom sektore. Napriek tomu sa mi podarilo napísať a vydať šesť knižiek, pri ďalších piatich som spoluautorom a dve sú v tlači. Bol som spoluzostavovateľom monotematického čísla časopisu *Životné prostredie* a urobil som niekoľko profilových rozhovorov so zaujímavými osobnosťami pre *Krásy Slovenska*. Viacero knižných publikácií som recenzoval. Vedeckú hodnosť PhD. získal jeden z mojich doktorandov.

V prípade dvoch *mimovládok* ma zvolili za čestného predsedu (čo je vôbec najlepšia funkcia, akú si viem predstaviť) a s pomocou Ľuby a Teba sa mi podarilo vybudovať základy *Slovenského ochranárskeho snemu*.

V lete som sa každoročne stihol venovať oprave dreveníc. O cestovateľských aktivitách hovorím na inom mieste. Relatívne v zdraví som oslávil 60-ku, spolu s bratom sa staráme o našu 90-ročnú mamu a v poslednom čase sa občas venujem aj vnučke. A to je asi všetko, čo v uplynulých štyroch rokoch môjho života stojí za zmienku.

Kandidoval si v minulých voľbách za OĽaNO – ako sa Ti spolupracovalo s týmto hnutím a s jeho jednotlivými členmi? Považuješ stále základnú myšlienku hnutia

– umožniť nepolitikom a nestraničkom kandidovať – za správnu a reálnu? Či s nejakými výhradami?

My ľudia sme rôzni. A v klube OĽaNO to platilo dvojnásobne. Z tých, s ktorými sa mi tam dýchal jeden vzduch ťažko, spomeniem len Štefana Kuffu. Fenomén Kuffa bol napokon aj hlavným (aj keď nie jediným) dôvodom môjho odchodu. S väčšinou členov a členiek klubu som však nielenže dobre vychádzal, ale na stretnutia s nimi som sa vyslovene tešil: od Janka Mičovského, cez Eriku Jurinovou, Evu Horváthovú až po bývalú tajomníčku klubu, Táňu Kratochvílovú (aby som spomenul len niektorých a niektoré). Bola to pre mňa zaujímavá zmena po desaťročiach strávených prevažne v akademickom prostredí. Aj generáčne išlo zväčša o ľudí o generáciu mladších, ako som ja (v prípade niektorých ľudí na sekretariáte a v legislatívnom tíme bol ten rozdiel dokonca bezmála dvojgeneračný!). Rád som im ukazoval posledné pekné zákutia „mojej“ Bratislavy, okolitú prírodu i vzdialené drevnice. Vláčil som ich po divadlách a výstavách, keďže veľká väčšina z nich je mimobratislavčanov. Som rád, že ani môj odchod z klubu nemal podobu fatálneho, nahnevaného či hysterického zabuchnutia dverí, ale komunikujeme spolu priateľsky alebo aspoň kolegiálne dodnes.

Myšlienku dostať nestraničkov a nezávislé osobnosti do parlamentu považujem naďalej za veľmi správnu. Chyba bola, že sa celý projekt OĽaNO rodil príliš nepochytno, kandidáti sa prijímali neraz na základe nejasných kritérií, časť (aj) kvalitných ľudí bola tesne pred voľbami z kandidátky „odídená“, ale čo je ešte dôležitejšie, takýto projekt si vyžaduje obrovskú mieru zodpovednosti, serióznosti, zrelosti a múdrosti. Ak má fungovať klub nezávislých osobností, predpokladá to vysokú (ale nie bezbrehú) mieru vzájomnej tolerancie, preferovanie takých tém, ktoré ľudia v klube zjednocujú, a nie rozdeľujú a vyvažovanie nezávislosti a individuality kolegiálnou a kooperatívnosťou. Ako vedecký pracovník s tým mám určitú životnú skúsenosť. Veď len vďaka takýmto schopnostiam a danostiam môžu fungovať také vnútorne heterogénne a vysoko decentralizované samosprávne inštitúcie, ako je napríklad Slovenská akadémia vied.

Z klubu OĽaNO si vystúpil chvíľu po polovici svojho pôsobenia v NR SR – ako sa Ti lepšie fungovalo: v klube či ako jednotlivcovi, nezaradenému poslancovi?

Samému je človeku neraz otupno. V klube to bolo veselšie a inšpiratívnejšie. Ale po odchode z klubu mám viac voľného času a menej stresov i vnútorných dilem.

Často si vystupoval so svojimi/našimi environmentálnymi témami ako sám vojak v poli, takmer podľa Aloisa Jiráka: *Proti všem* – tejto nevďačnej úlohy si sa priam statočne držal :) Má to ale vôbec zmysel, ak je tam so svojimi názormi človek/poslanec úplne osamotený a niekedy dokonca vystavený posmechu väčšiny?

Vlastne som len voľne – v inom prostredí a podmienkach – pokračoval v tom, čo som robil predtým. Podobne sa na zmysel dá pýtať i v prípade vedy: koľko už len ľudí si vôbec prečíta Tvoj – hoci aj ten najmúdrejší – vedecký príspevok a koľkých ešte aj ovplyvnení či inšpiruje? Ako pomôžeš ľudstvu siahodlým vyplňaním rôznych tabuliek a výkazov? Dáš naozaj až tak veľa študentom, z ktorých väčšinu aj tak nezaujímajú, čo im hovoríš? Aký má význam organizovať protesty a zbierať podpisy pod petície, keď mocní tohto sveta si aj tak urobia, čo chcú? Aby si mi dobre rozumel, nepochybňujem dôležitosť vyššie uvedené, len chcem naznačiť, že s tým zmyslom nášho snaženia je to dosť relatívne a môžeme sa naň pýtať pri všetkom, čo robíme: vrátane rodenia detí do tohto neistého, riskantného a nebezpečného sveta. V takomto kontexte si myslím, že tie štyri roky mali zmysel – a snáď nielen pre mňa. To, že som bol občas so svojimi názormi sám, vnímam ako realitu: tak to vyzerá s „našími“ témami v súčasnej slovenskej politike, a žiaľ, nielen v politike, ale v celej spoločnosti (česť výnimkám). Samozrejme, že keby tam bolo viac environmentalistov,

zelených a vizionárov, bolo by o nás a našich prioritách viac počuť. Ale našťastie, nie vždy som bol osamotený a niekedy ma podporili dokonca aj ľudia, od ktorých som to nečakal (napr. z prostredia SaS, Siete, NOVY či KDĽ). Čo ma však postupne deptalo a prečo sa ma zmocňovala stále viac a viac „porazenecká mentalita“, to bola skutočnosť, že nech som povedal a navrhol čokoľvek rozumné, napokon ma vládna väčšina prehlasovala. Keď sa to stane raz, alebo hoci desaťkrát, tak sa to ešte dá vydržať, keď sa Ti to však stane tisíckrát (a takmer bez výnimky), začne to byť deprimujúce. Nikto z nás predsa nie je stroj! Apropos, prirovnal by som to k situácii vysokoškolačka, ktorého vždy znova a znova vyhodia zo skúšky, bez ohľadu na to, či je na tú skúšku riadne pripravený alebo nie. Aj v tomto je ten opozičný pobyt na *Vodnom vrchu* nebezpečný: urobí z Teba postupne nihilistu, rezignovaného človeka a neraz aj chladného pragmatika až cynika a môže Ťa to zlomiť, zbaviť vnútornej integrity, sebaúcty, ale aj pocitu zodpovednosti, keď vieš, že na Tvojom názore a na Tvojom hlase v konečnom dôsledku aj tak nezáleží. A ešte niečo: pobyt v top politike nie je ani tak intelektuálne náročný, ako skôr emocionálne. Niekedy som sa odmietol angažovať v nových veciach ani nie tak pre nedostatok času či kompetencie, ale jednoducho preto, lebo som sa obával, že nový konflikt emocionálne nezvládnem. Aj preto si myslím, že každý ústavný činiteľ by potreboval svojho vlastného psychiatra.

Na druhej strane, byť členom vládnej strany či koalície je síce o niečo menej zúfale a beznádejné, ale to zasa so sebou prináša iné riziká a nástrahy.

Máš s odstupom takmer štyroch rokov a skúsenosťou, ktorú si absolvoval, predstavu, čo by sa dalo robiť inak, lepšie...?

Nič a nikto nie sme dokonalý, a preto je logické, že všetko sa dá robiť lepšie. Ale obávam sa, že aj keby som podal skutočne nadľudský výkon a robil dvakrát viac a dvakrát lepšie, výsledok by v zásade nebol príliš odlišný. Otázka je, či sa niektoré veci nedali robiť zásadne inak. To zásadne inak znamená robiť väčšie kompromisy a viac spolupracovať s vládou, ministerstvami a prípadne aj s poslaneckým klubom Smer-SD. Takáto spolupráca (či skôr kolaborácia?) by mi zrejme bola priniesla zopár prijatých pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov, možno aj jedného či dvoch menej dôležitých návrhov zákonov. Na 99 % som si však istý, že ani keby som obetoval kus svojich zásad, nebol by som nič podstatnejšie presadil a straty by prevážili nad prínosmi. Môžeš sa opýtať, čím je ten prínos, keď sme dosiahli tak málo merateľných úspechov? Podľa mňa je tým prínosom jasne vyslovený názor, konkrétne návrhy na nové či lepšie riešenia, zväčša dotiahnuté až do legislatívnej podoby, čiže niečo, ako reálna (aj keď predbežne neprijatá) alternatíva voči vládnej politike (a to nielen vo sfére životného prostredia). V tom vidím najväčší význam dôsledne realizovanej opozičnej či alternatívnej politiky: vytvoriť zmysluplnú alternatívu, víziu, základy, na ktorých sa dá stavať iná realita. Niečo, čo má konkrétne kontúry a jasné farby, a nie je to rozmazaná machuľa bezzásadového kompromisu, ktorá viac či menej legitimizuje to, proti čomu vlastne protestuješ.

Ale predsa, nie je škoda, že tam už nebude poslanec Huba?

V prvom rade, ak tam takéto typy verejných činiteľov chceme mať, je treba sa vynasnažiť, aby sa tam dostali (pokiaľ možno o desať či dvadsať rokov mladší) ľudia podobného naturelu, presvedčenia či razenia. Po ďalšie, môj odchod z top politiky neznamená, že sa neplánujem v budúcnosti angažovať a vyjadrovať sa k veciam verejným. A napokon, ale nie na poslednom mieste – aj v nadväznosti na vyššie povedané – možno trochu egocentricky až megalomansky, ale úprimne a realisticky: poslancov je 150, ale Maňo Huba je iba jeden, a preto by som nerád prestal byť sám sebou a vymenil svoju identitu za niečo síce relatívne vysoko postavené, ale vo svojej podstate úbohé a nedôveryhodné. Lebo je prav-

da, že takmer nepoznám v našej vrcholovej politike človeka, ktorý by tam bol dlhodobo a zostal normálnym, reálne uvažujúcim, empatickým, tvorivým a sebakritickým.

Aj preto je tam dlhodobý pobyt „životu nebezpečný“ nielen pre občanov, ktorých (zväčša len akože) zastupujete, ale aj pre Vás samotných. Východiskom je podľa mňa rotácia kádrov spojená s využitím skúseností a poznatkov ľudí, ktorí tam nejaký ten čas aktívne, invenčne a poctivo strávili.

Kde si v vlastne čerpal silu? Prečo si sa o niečo znova a znova snažil, aj keď si už nevládal?

Chvíľami som to robil už len tak akosi zo zotrvačnosti. Inokedy preto, lebo ma oslovili priatelia, aby som s nimi do niečoho nového išiel, alebo, keď ma požiadal niekto z externého prostredia, či by sa nedalo niečo na pôde parlamentu zorganizovať.

Ku koncu som však už bol skutočne „na konci s dychom“ a aj preto som si nevedel ani len predstaviť, že by som znova kandidoval. A pritom v parlamente sa dá prežiť pohodlne aj niekoľko volebných období za sebou: pokiaľ je človek flegmatik či lacný pragmatik a uspokojí sa s minimálnymi výkonmi, čo však nie je môj prípad. Môj problém bol aj v tom, že som tam po 40 rokoch aktivizmu a plného nasadenia už začínal ako človek „unavený životom“, čo sa rokmi len stupňuje.

Cítil si podporu zo strany environmentalistov, zo strany environmentálnych či iných organizácii 3. sektora? Podporili Ťa v týchto snahách a (prepáč) niekedy možno až donkichotských ťaženiach nejaké známe a mienkotvorne osobnosti?

Podporu zo strany časti environmentalistov a expertov som cítil nepretržite. Na ľudí ako Maťa Paulíková, Janko Topercer, Marika Kozová, Ľuba Lacinová, Miro Mojžiš, Imro Vozár, Dušan Bevilaqua, Dano Lešinský, Palo Široký, Juraj Rizman, Roman Havlíček, Tomáš Derka, Jano Hanušin, Vlado Ira, Dino Hochel, Pepsi Klučka, Ľuba Kolková, Jano Laci-ka, Milan Lichý, Braňo Líška, Vladino Mokráň, Tomáš Peciar, Heňo Pifko, Eva Kováčechová, Dana Mareková, Soňa Párnická, Ľubica Krištofová, Mirka Čierna, Lydka Priehodová, Natália Šovkoplias, Drahoš Stano, Pavel Šremer, Peter Straka, Lucia Štasselová, Anka Zemanová, Ďuro Mesík, Vierka Dubačová, Klaudia Medalová, Katka Rajcová, Braňo Moňok, Juro Zamkovský, Paľo Ziman, Dáša Lišková, Jana Pavlíková, Ela Štefanová, Ďuro Hipš, Elena Fatulová, Rudo Pado, Naďa Škodová, Janko Szöllös, Jožo Ridzoň, Sabína Barborjak, Boba Balúchová, Edo Stloukal, Ľubica Hildebrandová, Marek Kurinec, Juraj Švajda, Juraj Vysoký, Erik Baláž, Paľo Bakoš, Jozef Šibík, Mišo Deraj, Laco Bíro, Hana Fábry, Anka Dobrucká, Maťo Vagač a niektorých ďalších sa dalo vždy spoľahnúť a boli mi veľkou oporou.

Čo sa týka mienkotvorných osobností, permanentne som cítil nezištnú podporu zo strany skvelých umelcov a zároveň ĽUDÍ, akými sú Fero Guldán, Zuzka Kronerová, Samo Smetana, Zuzka Homolová, Vierka Dubačová či Juraj Nvota. Povzbudivé slovo mi pri každom stretnutí nezabudol povedať ani Tonko Srholec, Martin a Zora Bútorovci, Miro Kocúr, Juro Kušnierik, Rudo Sikora, Miro Cipár, Ferko Mikloško, Tomáš Janovic, Ľuba Lesná, Marta Šimečková, Maroš Porubjak, Peter Tatár, Pavol Demeš, Pišta Vandal, Ivan Štúr, Viktor Hulík, Zuzana Dolejšiová, Eugen a Zuza Gindlovci, Dano Kollár, Elena Flašková, Rišo Krivda, Ivan Štrpka, Marián Mudroch, Monika Kozelová, Tono Popovič, Adrian Rajter, manželka Minárikovci, Erik Ondreička, Marián Minarovič, Darina Abrahámová, Fedor a Egon Gálovci, Janka Michalová, Mirka Ábelová, Peter Horváth či Daniel Pastirčák (a mnohí ďalší/ďalšie). Takmer všetci ma úprimne ľutovali a nevedeli pochopiť, ako to tam vôbec vydržím.

Čo bolo Tvojou dennou drobnou radosťou v parlamente? Na čo si sa tam tešil?

Zo začiatku som sa tešil na stretnutia s niektorými ľuďmi okolo OĽaNO. Už som spomínal, že veľa pozitívneho sme vymysleli a zažili najmä s Jankom Mičovským, ale príjemné boli aj „team buildingy“ na Sliachi, v Ždiari, Novoti, Častej-Papierničke, v Starej Ľubovni, Košiciach, Žiline, na Čiernom Balogu...

Tešil som sa na „nepovinné“ akcie, ktoré sme organizovali popri svojich povinnostiach a ktoré spomínam na iných miestach tohto rozhovoru. Príjemné boli aj niektoré spoločenské podujatia. A celé štyri roky som pociťoval možnosť de facto s čímkolvek a kedykoľvek vystúpiť ako niečo na spôsob drogy: áno, som pri tom, kde sa niečo deje a môžem do toho v súlade so svojím vedomím a svedomím zasiahnuť. Bezprostredne tým zrejme veľa nezmením, ale akási stopa – minimálne kdesi v archíve – po tom zostane. Pomôžem sprístupňovať parlament a poskytovať jeho kapacity ľuďom. Budem sa pozeráť na prsty mocným a pýtať sa ich, prečo niektoré podozrivé a zlé veci robia a iné, užitočné, nerobia, v nádeji, že ich to aspoň trochu ovplyvní. A snáď sa mi podarí vytvoriť čosi ako model zmysluplne fungujúceho verejného činiteľa. Páčilo sa mi, že je tam málo byrokracie a že sa od teba očakáva, že budeš uvažovať o dôležitých veciach, trápiacich túto spoločnosť a najrôznejšími spôsobmi sa k nim vyjadrovať, bez toho, že by si si od niekoho musel pýtať povolenie, alebo niečo do detailu pripravovať a donekonečna prerábať, aby to bolo po formálnej stránke akože dokonalé. Aj inštitút faktickej poznámky je dobrá škola: musíš sa naučiť vtiesnať svoje poslanstvo do dvoch minút. Každé tvoje slovo navyše už beží mimo záznam.

Do ďalšieho volebného obdobia už nekandiduješ, čo/kam/s kým sa chystáš robiť/cestovať? Máš pred sebou nejakú novú výzvu?

V USA a v niektorých ďalších krajinách je neodmysliteľnou súčasťou pracovného cyklu tzv. *sabbatical year*. Rok, kedy pokiaľ možno úplne zmeníš zabehnutý rytmus života a robíš niečo úplne iné. Tradične to býva každý siedmy rok. Ja tento *sabbatical* odkladám už vari od maturity, teda viac ako 40 rokov, takže je už najvyšší čas: ak to chcem stihnúť ešte pred vlastným pohrebom. A po tom roku sa uvidí, čo ma osloví. Mám určité predstavy a plány, ale nechcem ísť „s bubnom na zajace“.

Množstvo návrhov zákonov a noviel zákonov, ktoré si sám alebo s ďalšími kolegami poslancami – aj za účasti odborníkov či aktivistov – počas Tvojho pôsobenia v NR SR pripravil a predložil, skončilo kvôli arogancii väčšiny zo Smeru v šuflíku. Napríklad aj také dôležité a celospoločensky prospešné legislatívne vylepšenia, ako zakotvenie ochrany krajiny do ústavy, systém zálohovania obalov, väčšie zapojenie polície a občanov do potierania čiernych skládok, legislatívne posilnenie environmentálnej výchovy a vzdelávania, uzákonenie nedel'ného pokoja, legislatívne zakotvenie ochrany ľudí pred zapáchajúcimi látkami z priemyslu, systematickejší monitoring a informovanie verejnosti o kvalite ovzdušia, zabránenie konfliktu záujmov v rámci procedúry EIA/SEA, prísnejšia regulácia GMO, podpora lazničkeho osídlenia a jeho obyvateľ'ov, „ozelenenie“ lesného zákona i procesu verejného obstarávania, kompetenčný a organizačný prevod národných parkov pod rezort životného prostredia, posilnenie kompetencií stráže prírody, zriadenie inštitútu ombudsmana pre prírodu, nové chápanie verejného záujmu, akceptácia komplexnej hodnoty lesa, väčšia spravodlivosť pre členov pozemkových spoločností, ochrana charakteristických črt krajiny, zrovnoprávnenie postavenia verejného ochrancu práv s ostatnými ústavnými činiteľ'mi, zrušenie Mečiarových amnestií, uzákonenie hmotnej zodpovednosti verejných činiteľ'ov za spáchané škody, posilnenie inštitútu priamej demokracie, umožnenie kandidovať nestraní-

kom, účinnejšie potieranie korupcie, obmedzenie inštitútu výnimiek, prvky ekologickej daňovej reformy a iné zmeny v štátnom rozpočte a mnoho ďalších. Je šanca, že pri lepšej „konštelácii hviezd“ v novej NR SR po voľbách, ale pri Tvojej neprítomnosti v nej, niekto tieto legislatívne návrhy zo šuflíka vytiahne, osvojí si ich a opätovne predloží?

Myslím si, že v prípade väčšiny týchto dosiaľ neúspešných – ale dobre pripravených – legislatívnych návrhov táto šanca je, ak sa do parlamentu dostane aspoň časť z tých ľudí, s ktorými som na ich príprave spolupracoval.

Tvoje hodnotenie pôsobenia v NR SR vyznieva dosť skepticky, skoro sa bojím, aby sa neodrazilo v nechuti našich priateľov a známych, či našich čitateľov ísť voliť v najbližších – marcových – voľbách do NR SR. Čo by si odporučil voličom v týchto voľbách? Na čo by si pri výbere strany/hnutia/zoskupenia mali dať najviac pozor? Koho krúžkovať? Či už konkrétne, alebo aspoň typovo?

Nechcem ľudí od volieb odhovárať. Naopak, chcem ich povzbudiť. Aj moja skúsenosť *osamelého cezpoľného bežca* je potvrdením toho, že ak nejde voliť veľká časť slušných, kultúrnych, ekologicky citiacich a vzdelaných voličov, potom šanca, že sa tam dostanú vhodní kandidáti (alebo ak chceš našinci), sa výrazne zmenší. A my tam takých ľudí potrebujeme. Aj keby ich bolo opäť len zopár. Lebo je obrovský rozdiel, či máš so svojím problémom v parlamente za kým zájsť, alebo nie. Z môjho pohľadu by bolo ideálne, keby bolo po týchto štyroch rokoch komu odovzdať štafetu – hoci len na ďalšie štyri roky.

Aj keď nič som nikomu nesľúbil a nezaviazal sa ani len náznakom, že mu budem pomáhať robiť kampaň pred voľbami, musím povedať, že našincov, ktorých by som rád videl v budúcej Národnej rade, kandiduje opäť málo, a ak by sa tam celkom hypoteticky dostali aj všetci, budú opäť vo výraznej menšine. Ale *krúžkovať* by som vedel s čistým svedomím minimálne dvadsať ľudí na rôznych kandidátkach. Ak mám byť ešte konkrétnejší, ďaleko najviac z nich sa opäť nachádza na kandidátke OĽaNO (hoci sú tam zároveň aj ľudia, ktorí sú pre mňa ťažko prijateľní, ale to sa zrejme nezmení, pokiaľ sa bude dať kandidovať iba na stránickej listine a nebude si možné vybrať aspoň časť svojich favoritov naprieč politickým spektrom – čo sme opakovane, žiaľ neúspešne, navrhovali). Liberálni voliči dokážu nájsť „krúžkovateľnú štvoricu“ našincov aj na kandidátke SaS a ochranári a im príbuzní sa nájdu roztrúsení aj na kandidátkach ďalších opozičných strán.

Aké poslanstvo by si chcel zanechať svojim nasledovníkom?

Bolo by toho viac, ale odpoviem len tak „z prvej ruky“: nevyhýbajte sa veciam verejným, vrátane aktívnej „politckej služby“. Riadte sa svojím vedomím a svedomím, ale zároveň buďte kolegiálni a solidárni! Uchovajte si ideály! Vytvorte si vlastný program a víziu zmysluplného verejného činiteľa a tie sa snažte krok za krokom naplňovať! Budte zásadoví a zároveň tolerantní, nároční a kritickí voči silným a empatickí voči slabým! Nebuďte príliš egocentrickí a už vôbec nie arogantní! Vážte si záujem ľudí o vašu prácu!

Venujte sa každému, kto to naozaj potrebuje a nik iný mu nedokáže momentálne pomôcť lepšie, ako vy! O svoj príjem a výhody sa aspoň sčasti podelte s tými, ktorí to naozaj potrebujú a podporte zmysluplné veci, ktoré sú bez vašej pomoci ohrozené! Budte angažovaní, ale nepodliehajte stádovitosti a uchovajte si schopnosť kritického myslenia (aj voči sebe a svojim najbližším)! Nebojte sa byť iní, vyzerať hoci naivne a „plávať proti prúdu“, keď budete presvedčení o svojej pravde! Nepýtajte sa, čo za to! Zostaňte normálnymi, triezvymi, slušnými ľuďmi! Zachovajte si nadhľad a zmysel pre humor!

Ak vám v tom budem vedieť akokoľvek poradiť, rád to urobím.

Zhováral sa Richard Medal

Bratislava/Trenčín, február 2016